

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра публічного управління та економіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

_____ **В.Г. Горник**

_____ 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ»**

освітній рівень	Бакалавр
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	051 «Економіка»
освітня програма	Організація бізнесу
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2020 рік

Розробник: Бойченко Е.Б., д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та економіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та економіки

Протокол від 17 листопада 2020 року № 5

Завідувач кафедри публічного
управління та економіки

С.О. Кравченко

Погоджено:
Гарант освітньої програми

С.В. Сімак

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	3	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	90		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	2	Лекції:	28	8
Семестр:	4	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	4	Семінарські заняття:	28	6
самостійна робота:	2	Самостійна робота:	34	76
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного управління та економіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою boychenko-elina@ukr.net.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Макроекономіка Мікроекономіка	Економіка сфери послуг Оцінка вартості бізнесу

Мета вивчення дисципліни: Формування у студентів уявлення про сучасний інструментарій організації і управління виробництвом з метою підвищення ефективності функціонування підприємства як основної ланки суспільного виробництва в умовах ринкової економіки.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема, у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 25. Вміти координувати дії та контролювати процес формування й використання всіх видів ресурсів та виробничий процес на підприємстві за різними сферами діяльності підприємства.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
ФК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинним законодавством та правовими актами.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13,	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13,

моделей соціально-економічні процеси.		ПРН 16, ПРН 25		ПРН 16, ПРН 25
ФК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25
ФК 17. Здатність впроваджувати в виробничу систему та систему управління підприємством розроблені заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.	ПРН 3	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25	ПРН 1	ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 16, ПРН 25

РОЗДІЛ 1.

Поняття підприємства. Виробничі фонди підприємства.

Тема 1.1. Предмет і зміст курсу

Предмет курсу «Економіка підприємства» форми і особливості прояву економічних законів на підприємствах і в галузях. Джерела і завдання курсу.

Зв'язок курсу з іншими дисциплінами.

Методологія вивчення курсу. Зміст курсу. Значення дисципліни в підготовці економістів вищої кваліфікації.

Об'єкт вивчення курсу – підприємство та його місце в національній економіці. Суспільний поділ праці та формування галузей.

Галузева структура та показники, що її характеризують.

Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин

Поняття підприємства як головної ланки народного господарства, його основні риси.

Мета, завдання і основні напрямки діяльності підприємства. Створення підприємства та правові основи його функціонування. Господарський кодекс України. Статут підприємств. Генеральна тарифна угода й колективний договір.

Класифікація підприємств.

Виробничі об'єднання підприємств і організацій, порядок їх утворення, функції та мета. Характеристика видів інтеграційних форм підприємств і організацій: добровільні і інституційні об'єднання (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо).

Поняття і характеристика ринкового типу господарювання. Підприємство – головний атрибут ринку. Складові елементи ринкової інфраструктури.

Принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва. Активізація підприємницької діяльності в Україні.

Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу. Виробнича і посередницька діяльність.

Стратегія підприємства на ринку: мета, пріоритети, ініціатива, політика.

Вибір сегменту ринку та робота в ньому.

Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Загальні і специфічні умови договору. Основні напрямки співпраці партнерів. Партнерські зв'язки та угоди.

Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Спільні підприємства. Проблеми розвитку спільних підприємств на Україні.

Тема 1.3. Управління, регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства.

Мета і завдання виробничої діяльності та необхідність управління нею.

Поняття і принципи управління суб'єктами господарювання та шляхи вдосконалення.

Поняття і класифікація методів управління. Характеристика економічних, адміністративних, соціально-психологічних методів управління.

Структура органів управління промисловістю, галуззю, підприємством.

Типи організаційних структур управління: лінійні, функціональні, штабні, матричні (програмно-цільові), дивізіональні.

Вищі органи управління підприємствами та організаціями: міністерства і комітети, державні корпорації і концерни. Ефективність адміністративної реформи в Україні. Зарубіжний досвід централізованого управління підприємствами та організаціями.

Макроекономічне регулювання діяльності підприємства. Правові аспекти діяльності підприємства. Податкова, кредитна, амортизаційна політика держави.

Прогнозування діяльності підприємства: мета, ознаки, об'єкти, принципи.

Нормативне й пошукове прогнозування. Суб'єкти прогнозування (центральний, функціональний чи галузевий орган управління, науково-дослідна організація, фірма). Методи прогнозування (евристичні, фактографічні, якісні та кількісні).

Види прогнозів (коротко- і довгостроковий) та сфери їх застосування.

Основні принципи та методи планування. Система планів виробничої діяльності та порядок їх розробки. Види планів: стратегічні, тактичні й оперативні, бізнес-плани.

Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану. Методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Практика використання бізнес-планів за ринкових умов господарювання.

Основні розділи і показники плану розвитку підприємства, галузі.

Планування об'єму випуску продукції (виробнича програма) підприємства.

Номенклатура й асортимент продукції. Показники виробничої програми: валова, товарна, реалізована й чиста продукція. Оптимізація виробничої програми підприємства.

Обґрунтування виробничої програми. Маркетингова діяльність підприємства та її вплив на формування виробничої програми.

Тема 1.4. Персонал підприємства та продуктивність праці

Роль людського фактору в підвищенні ефективності діяльності підприємства.

Кадри підприємства, їх склад і структура. Категорії персоналу підприємства, робітники, службовці, спеціалісти, керівники. Класифікація персоналу за професіями та кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

Чинники, що впливають на рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців.

Особливості співвідношень категорій персоналу на підприємствах різних типів, розмірів і форм власності. Вплив науково-технічного прогресу на структуру кадрів.

Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Планування дійсного фонду робочого часу працюючого. Методи визначення чисельності основних робітників за: трудомісткістю виробничої програми, нормами обслуговування, нормами виробітку.

Розрахунок чисельності допоміжних робітників. Визначення чисельності керівників, спеціалістів і службовців.

Продуктивність праці та її вимірники: натуральні, трудові та вартісні.

Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами.

Резерви росту продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наукова організація і нормування праці.

Особливості системи управління персоналом підприємства. Показники руху кадрів на підприємстві. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу.

Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Закордонний досвід формування ефективного використання кадрового потенціалу.

Конкурсно-контрактна система найму працівників. Службова ротація кадрів.

Тема 1.5. Виробничі фонди підприємства. Основний капітал і виробничі потужності підприємства

Основні фонди – складова частина виробничих фондів підприємства.

Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх роль в розширеному відтворенні. Фактори, що визначають структуру основних фондів. Особливості структури основних фондів в галузях. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Індксація основних фондів. Облік і оцінка основних фондів.

Види та показники зношення основних фондів. Форми запобігання фізичному зношенню основних фондів – ремонт, модернізація, заміна та оцінка доцільності витрат на їх здійснення. Види ремонту і порядок його фінансування.

Амортизація основних фондів. Утворення і використання фонду амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Прискорена амортизація.

Напрямки відтворення основних фондів. Розширене відтворення основних фондів: технічне переозброєння, реконструкція і нове будівництво.

Система показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання і основні напрямки інтенсифікації відтворення основних фондів.

Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах різних галузей. Використання економіко-математичних методів при плануванні покращення використання основних фондів і виробничих потужностей.

Тема 1.6. Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства

Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.

Система показників використання матеріальних ресурсів.

Народногосподарське значення зниження матеріаломісткості продукції.

Нормування витрат матеріальних ресурсів.

Поняття оборотних коштів підприємства. Загальна характеристика та нормування оборотних коштів.

Сутнісна характеристика та класифікація оборотних коштів підприємства.

Нормовані і ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку).

Розрахунок нормативів оборотних засобів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції на складі.

Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності (завантаження), тривалість одного обороту.

Шляхи покращення використання оборотних коштів. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Тема 1.7. Нематеріальні та фінансові ресурси підприємства

Поняття та класифікація фінансових ресурсів. Процес формування та джерела фінансових ресурсів підприємства.

Поняття та види кредитних ресурсів. Суть та джерела банківського кредитування підприємства. Формування вартості різних форм кредитних ресурсів. Комерційне та державне кредитування підприємств. Напрями діяльності закордонних спеціалізованих кредитних структур з обслуговування підприємств.

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції в певному сегменті ринку.

Характеристика об'єктів промислової власності – винаходів, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування.

Інформаційні технології і програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси – «ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, гудвіл фірми. Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності; їх вартісна оцінка й строки зношування.

Тема 1.8. Інвестиційні ресурси підприємства

Поняття, характеристика та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Іноземні інвестиції та їх види (прямі та портфельні).

Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій (капіталовкладень).

Структура капітальних вкладень (технологічна, відтворювальна): тенденції й динаміка.

Планування виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Джерела фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень.

Роль фінансових інвестицій. Види цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.

Загальні положення методології визначення економічної ефективності фінансових і виробничих інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринку з урахуванням грошових потоків, ставок дисконту, господарського ризику й інфляції.

Абсолютна і порівняльна ефективність виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Ефективність реконструкції.

Врахування фактору часу при визначенні ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення і показники ефективності використання різних видів цінних паперів.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій.

Основні шляхи підвищення ефективності використання капітальних вкладень.

Організаційно-фінансові важелі підвищення ефективності обігу цінних паперів.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів в бізнес-плані. Щорічний прибуток, як показник ефективності інвестиційного проекту.

Тема 1.9. Інноваційні процеси та їх ефективність

Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві. Класифікація нововведень за масштабами впливу на ефективність виробництва (глобальні та локальні). Взаємозв'язок між видами інноваційних процесів на підприємстві. Інвестування нововведень та інноваційний лізинг.

Економічна ефективність напрямів НТП. Методика визначення економічної ефективності впровадження нової техніки (технічні нововведення). Економічний ефект на витратах виробництва нової техніки. Наближені методи визначення собівартості нової техніки. Економічний ефект на витратах експлуатації.

Сумарний (народногосподарський) і комерційний (внутрішньогосподарський) ефекти від впровадження нової техніки. Розрахунок річного економічного ефекту від впровадження технічних нововведень. Врахування фактору часу при розрахунку ефективності використання технічних нововведень.

Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

РОЗДІЛ 2.

Організація виробничого процесу. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Тема 2.1. Техніко-технологічна база виробництва. Організація основного виробництва.

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Виробничий процес. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Прості і складні процеси.

Первинний структурний елемент виробничого процесу – операція. Технологічні операції та природні ресурси технологічний процес та допоміжні операції.

Первинна ланка організації процесу виробництва – робоче місце та його оснащення. Первинна структурна виробнича одиниця підприємства – дільниця.

Цех – виробничий, адміністративно уособлений підрозділ підприємства. Види цехів. Виробнича структура підприємства. Безцехова та корпусна структура підприємства. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.

Поняття та структура виробничого циклу. Види руху предметів праці у виробництві. Розрахунок тривалості технологічної частини виробничого циклу.

Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації).

Організаційні типи виробництва (одиничне, середнє, масове) і їх техніко-економічна характеристика. Розміщення робочих місць, кваліфікація кадрів, тип обладнання в різних типах виробництва. Призначення та характеристика дослідно-експериментального виробництва. Ефективність організаційних типів виробництва.

Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу (індивідуальний, партійний, поточний). Загальна характеристика потокового виробництва. Класифікація поточкових ліній. Розрахунок основних параметрів поточкових ліній. Організація потокового виробництва: ознаки й сфери застосування. Тенденція розвитку потокового виробництва в Україні. Організація виробничого процесу в часі.

Тема 2.2. Виробнича і соціальна інфраструктури

Поняття і функції системи технологічного обслуговування підприємства.

Значення раціональної організації роботи допоміжних цехів і господарств для забезпечення рівномірної роботи підприємства.

Склад і організація роботи ремонтного господарства. Інструментальне господарство: його підрозділи та процеси управління.

Необхідність та організація роботи енергетичного господарства. Енергозберігаючі технології.

Організація роботи транспортного та складського господарств.

Тема 2.3. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції. Поняття «якість продукції».

Виробничі і споживчі властивості продукції та її технічний рівень. Показники і вимірники якості продукції. Управління якістю продукції.

Заводські системи управління якістю продукції. «Петля» якості. Методи контролю якості продукції.

Поняття, складові елементи та принципи здійснення стандартизації продукції. Вітчизняні стандарти. Економічне значення сертифікації продукції.

Види сертифікації: обов'язкова і добровільна. Міжнародні системи стандартизації і сертифікації продукції.

Економічна і соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.

Система стандартизації в Україні. Органи Держстандарту – центри стандартизації, метрології та сертифікації. Відповідальність за порушення вимог стандартів.

Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств.

Тема 2.4. Мотивація та оплата праці на підприємстві

Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної діяльності.

Вимоги до системи мотивації оплати праці. Методи мотивації праці на підприємстві.

Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Основні принципи організації оплати праці та її регулювання. Функції оплати праці та їх реалізація.

Державне регулювання оплати праці та соціального захисту. Регулювання оплати праці на основі колективного договору.

Мінімальна заробітна плата. Тарифна система, єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців, робітників. Форми і системи оплати праці. Використання колективної системи оплати праці.

Безтарифна система оплати праці. Характеристика контрактної системи оплати праці. Ефективність використання системи участі працівників підприємств у прибутках (за результатами виробничо-господарської діяльності і відносин власності). Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників в прибутках.

Формування фонду оплати праці на підприємстві.

Тема 2.5. Витрати і ціни на продукцію підприємства

Поняття і класифікація витрат на виробництво продукції. Структура поточних витрат та їх включення до собівартості продукції. Поняття і методика розрахунку кошторису витрат на виробництво.

Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат.

Методика обчислення окремих статей калькуляції. Методи прогнозування собівартості нових виробів (питомих витрат, бальний, агрегатний, кореляційний, графоаналітичний).

Шляхи зниження поточних витрат в розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Техніко-економічні фактори зменшення поточних витрат.

Енергозбереження і його вплив на собівартість.

Економічний зміст, функції і види цін та сфери їх застосування. Методи встановлення цін: собівартість плюс прибуток; забезпечення фінансованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту.

Система знижок і доплат до ціни. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.

Тема 2.6. Фінансово-економічні результати, ефективність діяльності та економічна безпека підприємства

Виручка від реалізації продукції і дохід підприємства. Дохід і прибуток – показники фінансових результатів; різниця між ними. Джерела формування прибутку (доходу) підприємства. Прибуток – основний показник діяльності підприємства. Типова схема використання прибутку. Показники прибутку, їх розрахунок. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

Рентабельність – відносний показник ефективності діяльності підприємства.

Показники рентабельності та їх розрахунок. Шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Суть і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Методика розрахунку показників фінансового стану підприємства: прибутковості, ліквідності, оборотності, стійкості.

Загальна методологія вимірювання ефективності виробництва. Види ефективності (економічна і соціальна; локальна і народногосподарська; первісна і мультиплікаційна; абсолютна і порівняльна). Система показників ефективності виробництва. Оцінка соціальної ефективності виробництва. Класифікація факторів зростання ефективності виробництва: внутрішні і зовнішні.

Оцінка ризиків та економічна безпека підприємства. Служба безпеки фірми (підприємства, організації).

Тема 2.7. Банкрутство, санація, реструктуризація та ліквідація підприємства

Кризова ситуація і банкрутство. Причини і симптоми банкрутства. Контроль за ознаками банкрутства та його попередження. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Закон України "Про банкрутство".

Система виживання підприємства в ринкових умовах господарювання. Форми реструктуризації: злиття, перетворення, поглинання. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств (організацій).

Суть і мета санації (фінансово-економічного оздоровлення) підприємств (організацій). Практика і ефективність санації в Україні.

Процес ліквідації збанкрутілого підприємства. Управління майном боржника. Тривалість процесу ліквідації підприємства-банкрута.

Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Поняття підприємства. Виробничі фонди підприємства.					
Тема 1.1. Предмет і зміст курсу	6	2		2	2

Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	4	2			2
Тема 1.3. Управління, регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства	4			2	2
Тема 1.4. Персонал підприємства та продуктивність праці	6	2		2	2
Тема 1.5. Виробничі фонди підприємства. Основний капітал і виробничі потужності підприємства	6	2		2	2
Тема 1.6. Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства	6	2		2	2
Тема 1.7. Нематеріальні та фінансові ресурси підприємства	6	2		2	2
Тема 1.8. Інвестиційні ресурси підприємства	6	2		2	2
Тема 1.9. Інноваційні процеси та їх ефективність	6	2		2	2
Разом за розділом 1	50	16		16	18
Розділ 2. Організація виробничого процесу. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.					
Тема 2.1. Техніко-технологічна база виробництва. Організація основного виробництва	6			2	4
Тема 2.2. Виробнича і соціальна інфраструктури	6	2		2	2
Тема 2.3. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції	6	2		2	2
Тема 2.4. Мотивація та оплата праці на підприємстві	6	2		2	2
Тема 2.5. Витрати і ціни на продукцію підприємства	6	2		2	2
Тема 2.6. Фінансово-економічні результати, ефективність діяльності та економічна безпека підприємства	4	2			2
Тема 2.7. Банкрутство, санація, реструктуризація та ліквідація підприємства	6	2		2	2
Разом за розділом 2	40	12		12	16
Залік				2	
Усього годин	90	28		28	34

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Поняття підприємства. Виробничі фонди підприємства.					
Тема 1.1. Предмет і зміст курсу	6				6
Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання та ринкових відносин	4				4
Тема 1.3. Управління, регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства	4				4

Тема 1.4. Персонал підприємства та продуктивність праці	6	2			4
Тема 1.5. Виробничі фонди підприємства. Основний капітал і виробничі потужності підприємства	6			2	4
Тема 1.6. Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства	6	2			4
Тема 1.7. Нематеріальні та фінансові ресурси підприємства	6			2	4
Тема 1.8. Інвестиційні ресурси підприємства	6				6
Тема 1.9. Інноваційні процеси та їх ефективність	6				6
Разом за розділом 1	50	4		4	42
Розділ 2. Організація виробничого процесу. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.					
Тема 2.1. Техніко-технологічна база виробництва. Організація основного виробництва	6	2			4
Тема 2.2. Виробнича і соціальна інфраструктури	6				6
Тема 2.3. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції	6			2	4
Тема 2.4. Мотивація та оплата праці на підприємстві	6	2			4
Тема 2.5. Витрати і ціни на продукцію підприємства	6				6
Тема 2.6. Фінансово-економічні результати, ефективність діяльності та економічна безпека підприємства	4				4
Тема 2.7. Банкрутство, санація, реструктуризація та ліквідація підприємства	6				6
Разом за розділом 2	40	4		2	34
Залік				2	
Усього годин	90	8		6	76

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських занять

Тема 1.1. Підприємство як суб'єкт господарювання і ринкових відносин

Питання до семінарського заняття

1. Поняття підприємства, його основні риси та середовище функціонування.
2. Правові основи функціонування підприємства.
3. Види підприємств, форми їх об'єднань та коопераційних зв'язків.
4. Ринкове середовище господарювання підприємства.
5. Стратегія підприємства на ринку та вибір сегмента ринку.

Тема 1.3. Управління, регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, принципи і методи управління промисловим виробництвом.
2. Структура органів управління підприємством.
3. Прогнозування розвитку підприємства.
4. Поняття, принципи та методи планування промислового виробництва.
5. Види планування. Система планів та порядок їх розробки.
6. Виробнича програма підприємства. Показники виробничої програми.

7. Державне економічне регулювання діяльності суб'єктів господарювання.

Тема 1.4. Персонал підприємства та продуктивність праці

Питання до семінарського заняття

1. Кадровий потенціал підприємства: класифікація і структура.
2. Продуктивність праці: суть і методи вимірювання.
3. Планування зростання продуктивності праці.
4. Організація і нормування праці.
5. Визначення чисельності працюючих на підприємстві та показники використання трудових ресурсів.

Тема 1.5. Виробничі фонди підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, класифікація і структура основних виробничих фондів (ОВФ).
2. Облік і оцінка ОВФ.
3. Види і показники зношення ОВФ підприємства.
4. Амортизація основних фондів підприємства.
5. Показники використання ОВФ.
6. Поняття і методика розрахунку виробничої потужності підприємства.

Тема 1.6. Оборотні кошти

Питання до семінарського заняття

1. Економічна суть, матеріальний склад і структура оборотних фондів і оборотних засобів підприємства.
2. Оборотність оборотних засобів підприємства, показники оборотності.
3. Нормування оборотних засобів підприємства.
4. Показники використання оборотних засобів підприємства та шляхи їх покращення.

Тема 1.7. Нематеріальні ресурси і активи підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та класифікація фінансових ресурсів підприємства.
2. Склад і структура фінансових ресурсів підприємства.
3. Кредитні ресурси підприємства та їх формування.
4. Поняття і структура нематеріальних ресурсів підприємства.

Тема 1.8. Інвестиційні ресурси підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Інвестиції підприємства: поняття та функціонально-елементний склад.
2. Класифікація інвестицій.
3. Методи визначення необхідного обсягу капітальних вкладень.
4. Джерела фінансування реальних інвестицій.
5. Методологічні основи визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій.
6. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень та фінансових інвестицій.

Тема 1.9. Інноваційні процеси та їх ефективність

Питання до семінарського заняття

1. НТП, його напрямки і вплив на інтенсифікацію виробництва
2. Види інноваційних процесів і їх реалізація на підприємстві
3. Науково-технічна підготовка виробничих нововведень
4. Оцінка економічної ефективності нововведень

Тема 2.1. Техніко-технологічна база виробництва. Організація основного виробництва

Питання до семінарського заняття

1. Виробнича структура підприємства.
2. Поняття і класифікація виробничих процесів, організація виробничого процесу в часі.
3. Організаційні типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика.

4. Методи організації виробництва.
5. Форми раціональної організації виробництва.

Тема 2.2. Виробнича і соціальна інфраструктура

Питання до семінарського заняття

1. Значення, склад і характеристика виробничої інфраструктури
2. Організація і планування інструментального господарства
3. Організація і планування ремонтного господарства
4. Організація і планування енергетичного господарства
5. Організація і планування транспортного господарства
6. Організація і планування складського господарства

Тема 2.3. Виробництво, якість і конкурентоспроможність

Питання до семінарського заняття

1. Поняття якості продукції та її основні показники.
2. Управління якістю продукції.
3. Стандартизація та сертифікація продукції.
4. Економічна ефективність підвищення якості продукції.
5. Конкурентоспроможність продукції.

Тема 2.4. Мотивація та оплата праці на підприємстві

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, види та принципи оплати праці
2. Тарифна система оплати праці
3. Форми і системи заробітної плати
4. Формування фонду оплати праці
5. Безтарифна система оплати праці
6. Мотивація оплати праці на підприємстві

Тема 2.5. Витрати і ціни на продукцію підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, види і структура собівартості продукції.
2. Класифікація витрат на виробництво.
3. Планування собівартості продукції підприємства.
4. Поняття і види цін на продукцію підприємства.
5. Методи ціноутворення в умовах ринку.
6. Розв'язування задач.

Тема 2.7. Банкрутство, санація, реструктуризація та ліквідація підприємства

Питання до семінарського заняття

1. Банкрутство підприємств (організацій) як економічне явище.
2. Чинники, що зумовлюють банкрутство фірми.
3. Контроль за ознаками банкрутства і його попередження.
4. Структурна перебудова економіки та реструктуризація підприємств (організацій).
5. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання.
6. Санація господарюючих суб'єктів: цілі, механізм, державна політика.
7. Чинники, що зумовлюють необхідність санації підприємств в Україні.
8. Організація і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій).
9. Розв'язування задач.

4.2. Матеріали для самоконтролю

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни «Економіка промисловості», передбачає написання та захист творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів. Творча робота висвітлює результати самостійного обдумування студентами актуальних проблем з навчальної дисципліни.

Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі рекомендації для розв'язання проблеми.

Вимоги до захисту творчої роботи:

- творча робота повинна бути підготовлена кожним студентом індивідуально;
- виконана творча робота надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві не пізніше, ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії;
- друкований варіант творчої роботи надається студентом під час захисту;
- результати написання творчої роботи презентуються студентом під час екзаменаційної сесії у формі короткої доповіді та відповідей на поставлені запитання;
- на захисті для доповіді надається 5 хв.

Структура творчої роботи.

У структурі творчої роботи виділяються такі основні складові частини.

1. Постановка проблеми:
  - короткий аналіз сучасного стану проблеми, що стосується обраної теми, а також виділення суперечностей та недоліків, що зумовлюють проблему;
  - чітке формулювання проблеми відповідно до виділених суперечностей та недоліків, основні складові проблеми;
  - негативні наслідки того, що проблема не вирішується.
2. Шляхи вирішення проблеми:
  - визначення підходів до вирішення проблеми;
  - опис конкретних шляхів реалізації обраних підходів.
3. Значення для практики:
  - позитивні зміни у разі реалізації запропонованих підходів;
  - позитивне значення цих змін для розвитку національної економіки.
4. Висновки, що коротко відображають результати проведеного аспірантом дослідження проблеми.
5. Перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Вимоги до оформлення творчої роботи.

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмістом студента стисло і водночас вичерпано розкрити тему: показати значення проблеми, що розглядається, оцінити, як вона висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 15-20 сторінок. Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді, наприклад, [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці реферату списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 7 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі Інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в Інтернеті. У творчій роботі мають бути обов'язково авторські пропозиції щодо вирішення проблеми, що розглядається. До тексту творчої роботи додається презентація у форматі Microsoft Power Point обсягом 10-12 слайдів, що відображає основні положення творчої роботи відповідно до його структури.

Розділ 1. Поняття підприємства. Виробничі фонди підприємства.

1. Висвітліть особливості антикризового управління як специфічного типу управління та порівняйте його види.
2. Вкажіть переваги та недоліки типів виробництва, а також види продукції, що виготовляється за окремим типом виробництва.
3. Порівняйте контрактну та відрядну системи оплати праці.
4. Дайте характеристику диверсифікації виробництва як стратегії розширення присутності підприємства на ринку та його фінансової стабілізації.
5. Висвітліть суть основних етапів діагностики техніко-технологічної бази підприємства та вкажіть оптимальні величини показників науково-технічного рівня виробництва.
6. Дайте порівняльну характеристику формам співробітництва партнерів за окремими напрямками підприємницької діяльності.
7. Визначте можливі небезпеки, які впливають на діяльність швейного підприємства та розробіть заходи щодо їх подолання.
8. Доведіть економічну і соціальну ефективність стандартизації і сертифікації продукції харчової промисловості.
9. Вкажіть переваги та недоліки створення та функціонування венчурних фірм.
10. Розкрийте суть і значення енергозбереження, та його вплив на собівартість продукції підприємства.
11. Доведіть ефективність використання системи участі працівників підприємств у прибутках.
12. Порівняйте стратегічне і тактичне планування на підприємстві.
13. Висвітліть значення нематеріальних ресурсів для сучасної системи господарювання з огляду підвищення ефективності виробництва.
14. Вкажіть шляхи прискорення обороту оборотних засобів підприємств легкої промисловості.

Розділ 2. Організація виробничого процесу. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

1. Визначте пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств вугледобувної галузі промисловості України та можливості їх реалізації.
2. Дайте характеристику маржинальному підходу до управління витратами, оцініть його переваги та недоліки.
3. Висвітліть вплив маркетингової діяльності підприємства на формування виробничої програми.
4. Порівняйте типи інтелектуальної власності як правового захисту результатів інноваційної діяльності підприємства.
5. Вкажіть переваги і недоліки форм інтернаціоналізації різних суб'єктів підприємницької діяльності.
6. Дайте характеристику напрямкам підвищення ефективності використання основного капіталу підприємств харчової галузі промисловості України.
7. Висвітліть доцільність створення та функціонування служби безпеки фірми за ринкових умов діяльності.
8. Роз'ясніть об'єктивну необхідність та ефективність застосування лізингу як нової форми оновлення й розвитку технічної бази підприємств (організацій).
9. Проведіть порівняльний аналіз процедури банкрутства неспроможних підприємств України та країн Європи.
10. Вкажіть та дайте коротку характеристику основним чинникам підвищення ефективності формування і використання виробничих інвестицій.

11. Висвітліть особливості міжцехового та внутрішньоцехового оперативного-календарного планування на підприємствах.
12. Порівняйте правові основи функціонування підприємства в Україні та Польщі.
13. Роз'ясніть проблеми створення запасів матеріалів та регулювання цих запасів на підприємствах різних галузей промисловості.
14. Охарактеризуйте та порівняйте основні види та методи прогнозування діяльності підприємства.
15. Дайте порівняльну характеристику ролі та місця підприємства в економічній системі суспільства за різними економічними теоріями.
16. Порівняйте склад фінансових, інвестиційних та інших витрат підприємства та визначте вплив їх вартості на діяльність підприємства.
17. Дайте характеристику ставки дисконту (капіталізації) та роз'ясніть ситуації застосування різних її величин.
18. Доведіть ефективність використання ноу-хау в діяльності підприємств (організацій).
19. Охарактеризуйте основні етапи стратегічного планування на прикладі конкретного підприємства.
20. Дайте рекомендації щодо вдосконалення сучасної системи управління персоналом на вітчизняних підприємствах з урахуванням зарубіжного досвіду.
21. Охарактеризуйте загальні та пріоритетні напрями НТП в окремих галузях економіки України та їх можливий вплив на підвищення ефективності діяльності підприємств.
22. Висвітліть переваги та недоліки сучасних моделей розвитку підприємства.
23. Розкрийте суть сучасних проблем простого й розширеного відтворення основних засобів промислових підприємств України та запропонуйте можливі заходи для їх вирішення.
24. Порівняйте форми технічного розвитку підприємства.
25. Визначте пріоритетність чинників активізації інноваційної діяльності підприємства.
26. Дайте характеристику чинникам та резервам зростання прибутку суб'єктів господарювання (підприємницьких структур).

4.3. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Предмет курсу «Економіка підприємства» форми і особливості прояву економічних законів на підприємствах і в галузях. Джерела і завдання курсу.
2. Мета, завдання і основні напрямки діяльності підприємства.
3. Класифікація підприємств.
4. Виробничі об'єднання підприємств і організацій, порядок їх утворення, функції та мета.
5. Поняття і характеристика ринкового типу господарювання.
6. Принципи, форми і типи підприємницької діяльності.
7. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу. Виробнича і посередницька діяльність.
8. Стратегія підприємства на ринку: мета, пріоритети, ініціатива, політика.
9. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види.
10. Мета і завдання виробничої діяльності та необхідність управління нею.
11. Поняття і принципи управління суб'єктами господарювання та шляхи вдосконалення.
12. Поняття і класифікація методів управління.
13. Типи організаційних структур управління: лінійні, функціональні, штабні, матричні (програмно-цільові), дивізіональні.
14. Вищі органи управління підприємствами та організаціями: міністерства і комітети, державні корпорації і концерни.

15. Макроекономічне регулювання діяльності підприємства.
16. Прогнозування діяльності підприємства: мета, ознаки, об'єкти, принципи.
17. Види прогнозів (коротко- і довгостроковий) та сфери їх застосування.
18. Основні принципи та методи планування. Система планів виробничої діяльності та порядок їх розробки. Види планів: стратегічні, тактичні й оперативні, бізнес-плани.
19. Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану.
20. Основні розділи і показники плану розвитку підприємства, галузі.
21. Планування об'єму випуску продукції (виробнича програма) підприємства.
22. Номенклатура й асортимент продукції.
23. Маркетингова діяльність підприємства та її вплив на формування виробничої програми.
24. Роль людського фактору в підвищенні ефективності діяльності підприємства.
25. Кадри підприємства, їх склад і структура.
26. Чинники, що впливають на рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців.
27. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві.
28. Розрахунок чисельності допоміжних робітників. Визначення чисельності керівників, спеціалістів і службовців.
29. Продуктивність праці та її вимірники: натуральні, трудові та вартісні.
30. Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами.
31. Резерви росту продуктивності праці.
32. Особливості системи управління персоналом підприємства.
33. Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.
34. Закордонний досвід формування ефективного використання кадрового потенціалу.
35. Основні фонди – складова частина виробничих фондів підприємства.
36. Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх роль в розширеному відтворенні. Облік і оцінка основних фондів.
37. Види та показники зношення основних фондів.
38. Амортизація основних фондів.
39. Напрямки відтворення основних фондів.
40. Система показників ефективності відтворення та використання основних фондів.
41. Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають.
42. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.
43. Система показників використання матеріальних ресурсів.
44. Нормування витрат матеріальних ресурсів.
45. Поняття оборотних коштів підприємства. Загальна характеристика та нормування оборотних коштів.
46. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку).
47. Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності (завантаження), тривалість одного обороту.
48. Шляхи покращення використання оборотних коштів.
49. Поняття та класифікація фінансових ресурсів. Процес формування та джерела фінансових ресурсів підприємства.
50. Поняття та види кредитних ресурсів. Суть та джерела банківського кредитування підприємства.
51. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства.
52. Інформаційні технології і програмні продукти.
53. Поняття, характеристика та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Склад інвестицій підприємства.
54. Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій (капіталовкладень).

55. Структура капітальних вкладень (технологічна, відтворювальна): тенденції й динаміка.
  56. Планування виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Джерела фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень.
  57. Роль фінансових інвестицій. Види цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.
  58. Абсолютна і порівняльна ефективність виробничих інвестицій (капітальних вкладень).
  59. Врахування фактору часу при визначенні ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень).
  60. Основні шляхи підвищення ефективності використання капітальних вкладень.
  61. Організаційно-фінансові важелі підвищення ефективності обігу цінних паперів.
  62. Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві.
  63. Методика визначення економічної ефективності впровадження нової техніки (технічні нововведення).
  64. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.
  65. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва.
  66. Первинний структурний елемент виробничого процесу – операція.
  67. Первинна ланка організації процесу виробництва – робоче місце та його оснащення.
- Цех – виробничий, адміністративно уособлений підрозділ підприємства.
68. Поняття та структура виробничого циклу.
  69. Поняття і принципи організації виробничого процесу.
  70. Організаційні типи виробництва (одиничне, середнє, масове) і їх техніко-економічна характеристика.
  71. Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу (індивідуальний, поточний).
  72. Поняття і функції системи технологічного обслуговування підприємства.
  73. Склад і організація роботи ремонтного господарства.
  74. Інструментальне господарство: його підрозділи та процеси управління.
  75. Необхідність та організація роботи енергетичного господарства. Енергозберігаючі технології.
  76. Організація роботи транспортного та складського господарств.
  77. Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції. Поняття «якість продукції».
  78. Виробничі і споживчі властивості продукції та її технічний рівень. Показники і вимірники якості продукції. Управління якістю продукції.
  79. Заводські системи управління якістю продукції. «Петля» якості. Методи контролю якості продукції.
  80. Поняття, складові елементи та принципи здійснення стандартизації продукції. Вітчизняні стандарти. Економічне значення сертифікації продукції.
  81. Види сертифікації: обов'язкова і добровільна. Міжнародні системи стандартизації і сертифікації продукції.
  82. Економічна і соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.
  83. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств.
  84. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної діяльності.
  85. Методи мотивації праці на підприємстві.
  86. Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Основні принципи організації оплати праці та її регулювання. Функції оплати праці та їх реалізація.
  87. Державне регулювання оплати праці та соціального захисту.
  88. Мінімальна заробітна плата.

89. Тарифна система, єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками.
90. Форми і системи оплати праці.
91. Безтарифна система оплати праці.
92. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників в прибутках.
93. Формування фонду оплати праці на підприємстві.
94. Поняття і класифікація витрат на виробництво продукції.
95. Поняття і методика розрахунку кошторису витрат на виробництво.
96. Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця.
97. Методика обчислення окремих статей калькуляції.
98. Шляхи зниження поточних витрат в розрахунку на одиницю продукції.
99. Техніко-економічні фактори зменшення поточних витрат.
100. Енергозбереження і його вплив на собівартість.
101. Система знижок і доплат до ціни.
102. Державне регулювання ціноутворення.
103. Виручка від реалізації продукції і дохід підприємства.
104. Джерела формування прибутку (доходу) підприємства.
105. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.
106. Рентабельність – відносний показник ефективності діяльності підприємства.
107. Показники рентабельності та їх розрахунок.
108. Шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.
109. Суть і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства.
110. Методика розрахунку показників фінансового стану підприємства: прибутковості, ліквідності, оборотності, стійкості.
111. Загальна методологія вимірювання ефективності виробництва.
112. Види ефективності (економічна і соціальна; локальна і народногосподарська; первісна і мультиплікаційна; абсолютна і порівняльна).
113. Система показників ефективності виробництва.
114. Оцінка соціальної ефективності виробництва.
115. Класифікація факторів зростання ефективності виробництва: внутрішні і зовнішні.
116. Оцінка ризиків та економічна безпека підприємства.
117. Служба безпеки фірми (підприємства, організації).
118. Кризова ситуація і банкрутство.
119. Причини і симптоми банкрутства.
120. Контроль за ознаками банкрутства та його попередження.
121. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації.
122. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств (організацій).
123. Суть і мета санації (фінансово-економічного оздоровлення) підприємств (організацій).
124. Процес ліквідації збанкрутілого підприємства.
125. Управління майном боржника.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Відвідування лекційних занять є добровільним, проте враховується при підсумковому контролі шляхом задавання додаткових запитань за відповідним матеріалом.

Відвідування семінарських занять є обов'язковим, їх пропуск автоматично знижує підсумкову оцінку за курсом, оскільки на відповідні семінари аспірант не отримує балів.

Політика академічної доброчесності визначається згідно з Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Денна форма навчання

Поточний контроль																Підсум-ковий контроль	Сума
Розділ 1									Розділ 2								
C1.1	C1.3	C1.4	C1.5	C1.6	C1.7	C1.8	C1.9	TP1	C2.1	C2.2	C2.3	C2.4	C2.5	C2.7	TP2	30	100
4	4	5	5	5	4	4	4	5	4	4	5	4	4	4	5		

C1.1,... C2.7 – семінари до тем розділів

TP1, TP2 – творчі роботи до розділів

Заочна форма навчання

Поточний контроль					Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1			Розділ 2			
C1.5	C1.7	TP1	C2.3	TP2	30	100
10	10	20	10	20		

C1.5,... C2.3 – семінари до тем розділів

TP1, TP2 – творчі роботи до розділів

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Ефективність системи управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації [Текст] : монографія / Харків. ін-т фінансів ; за заг. ред. Г. О. Дорошенка. - Харків: НТМТ, 2014. - 424 с.

2. Економіка підприємства: навчальний посібник для вищої школи. - Львів: Новий Світ - 2000, 2012. - 439 с.

3. Іванова, Валентина Василівна. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 443 с.

4. Березін О. В. Економіка підприємства. - К. : Знання, 2009. - 390 с.

5. Грицюк, Е. О. Економіка підприємства: навчальний посібник. - К. : Дакор, 2009. - 304 с.

6. Економіка підприємства: зб. практичних задач і ситуацій: навч. посібник. - К. : КНЕУ, 2008. 323 с.
7. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник. - К. : Знання, 2008. - 679 с.
8. Єгорова І. П. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: Навч. посіб. - Львів: Магнолія 2006,2009. - 331 с.
9. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
10. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.-метод. і практ. посібник. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с.
11. Гринчуцький, Валерій Іванович. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 304 с.
12. Економіка підприємств: підручник / Ф. В. Горбонос [и др.]. - К. : Знання, 2010. - 463 с.
13. Гетьман, Оксана Олександрівна. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.О. Гетьман, В. М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
14. Залуцький, І. Р. Планування і діагностика діяльності підприємств: навч. посібник / І. Р.
15. Залуцький, В. М. Цимбалюк, С. Г. Шевченко. - Львів : Новий Світ-2000, 2009. - 320 с.
16. Хомяков, Володимир Іванович. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник / В. І. Хомяков, В. М. Белінська, О. В. Федоренко. - К. : Кондор, 2011. - 432 с.
17. Джур О.Є. Економіка високотехнологічних підприємств: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. -Дн-ськ: Арт-Прес, 2010. -319 с.
18. Довбенко, В'ячеслав Іванович. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В. І. Довбенко, В. М. Мельник. - Львів : Львівська політехніка, 2010. - 232 с.
19. Економіка підприємства [Текст] : підручник для вищої школи / за заг. ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2012. - 864 с.
20. Рульєв, Віталій Андрійович. Управління персоналом [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостенська. - К.: Кондор, 2013. - 309 с.
21. Кавун С.В. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект [Текст]: монографія / С.В. Кавун. - Харків: Щедра садиба плюс, 2014. - 311 с.

Додаткові

1. Череп, А. В. Стратегічне планування і управління: навчальний посібник / А. В. Череп, А. В. Сучков. - К. :Кондор, 2011. - 334с.
2. Тюріна Н.М. Карвацка. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 408 с.
3. Економіка промислового підприємства / за ред. Н. М. Тюріної. - Львів : Новий світ-2000, 2008. - 312 с.
4. Кривов'язюк, І. В. Підприємство в умовах ринку: навчальний посібник. - К. : Кондор, 2009. - 840 с.
5. Сафронов Н. А. Экономика организации (предприятия): учебник для сред. профобр. - М., 2009. - 255 с.
6. Березін, О. В. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник / О. В. Березін, С.Т. Дуда, Н. Г. Міценко. - Львів : Магнолія-2006, 2011. - 308 с.
7. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посібник. / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. -К.: Центр учбової літератури, 2013. - 284 с.
8. Фатхутдінов, Раїс Ахметович. Управління конкурентоздатністю організації: підручник/ Р.А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. - К.: Кондор, 2009. - 470 с.
9. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: кредитно-модульний курс: навчальний посібник / за ред. Ю.Г. Козака. - 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2010. 288 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.liga.net> — українське законодавство та правові інформаційні ресурси.
2. <http://www.ukrstat.gov.ua> — офіційний сайт Державного комітету статистики України.
3. <http://www.rada.gov.ua> — сервер Верховної Ради: база даних по законодавству України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> — сервер Кабінету міністрів України.